

Laika apstākļi Gadalaiki – rudens

Mans mīļākais gadalaiks ir rudens. Viss rudens. Varbūt tāpēc, ka es pati esmu dzimusi rudenī – septembrī.

Rudeni mēdz uzskatīt par drūmu gadalaiku – vasara beidzas, dienas sarūk, naktis kļūst garākas. Jāatvadās no siltajām dienām un jāgatavojas aukstumam.

Taču rudens nav tikai drūms. Latvijā rudens sākas jau vasaras beigās, kad kādu rītu koku galotnes tālumā ir īpaši labi redzamas, jo gaiss kļuvis īpaši tīrs, dzidrs un caurspīdīgs. Nākamie rudens vēstneši ir zirneklīši, kuru tīkli klāj vai katru smilgu pļavā, un salnas. Nogatavojas āboli, sākas sēņu laiks, kokiem krāsojas lapas, gājputni dodas uz siltajām zemēm... laika apstākļi kļūst vēl nepastāvīgāki nekā parasti, lietavas mijas ar miglu un saulainu laiku. Pilsētnieki dodas uz mežu izbaudīt zelta rudenī. Rīdzinieki atvasaras dienās tradicionāli brauc uz Siguldu.

Tomēr Latvijas rudens ir arī veļu laiks, kad vakari stiepjas garumā, kad kokiem vairs nav lapu, un ir iestājies gada apcerīgākais brīdis. Vēlajā rudenī, kad ir apmācies, smidzina, līst un gāž lietus, kad dubļi un peļķes no rīta pārvelkas ar plānu ledus kārtiņu un ziemeļvēja brāzmas gāž no kājām, vienkārši ir labi būt mājās. Vēlā rudenī es vislabāk apzinos, cik svarīgas ir mājas, karsta tēja un pašcepti pīrādziņi.

Vai esat bijuši rudenī pie jūras? Kad jūrā ir vētra, pie jūras ir grūti elpot, vējš pūš paralēli ūdenim, noraujot viļņiem galotnes, sviež mitras smiltis acīs, un saplēsti mākoņi skrien kā apsvīluši. Mitrums lien līdz kauliem. Jūra ir tēraudpelēka un draudīga.

Rudenī visi gaida pirmo sniegu. Jo dienas ir sarukušas pavisam īsas, bet naktis izstiepušās bezgalīgi garas. Kad uzsnieg sniegs, pasaule kļūst gaišāka un prāts – možāks.

Vārdiņi:

gadalaiki
rudens
ziema
pavasaris
vasara

roční období
podzim
zima
jaro
léto

silts
vēss / auksts
lapkritis
laika maiņa
salna
migla
velis
zelta rudens
apmācies / skaidrs laiks
peļķe / lāma / dubļi
lietains / lietus / lietavas
līst / līņā / smidzina / rasina / gāž
ilglaicīgs/īslaicīgs lietus
vējš
ziemelis / ziemeļvējš
rietumvējš / dienvidvējš / austrumvējš

teplo
chladno / zima
padání listí
změna počasí
přízemní mrazík
mlha
dušička
zlatý podzim
zatažené / jasné počasí
louže / kaluž / bláto
deštivo / déšť / deště
prší / poprchává / mrholí / leje
krátký / stálý déšť
vítr
severák / severní vítr
západní v. / jižní v. / východní v.

pūtējs / brāzma
vētra / viesulis / virpuļviesulis / viesuļvētra

sniegs / snigt / putināt
sals / stiprs sals / kailsals / aukstums
putenis / sniegputenis
sniegpārslīņa
sniega sega / sērsna
sarma / apsarmojis
ledus / apledojums
lāsteka / kupena
lausks / lausks sper
atkusnis / slapjdraņķis / suņa laiks
slidens

saule silda, saules stars
nepastāvīgi / mainīgi laika apstākļi
sniegs / ledus kūst
gājputni / kāsis
sasalusi zeme
cīruļputenis
negaiss / pērkona negaiss / krusa
pērkons – ducina / zibens – sper
rūsa / varavīksne

karsts / svelme / tveice
bula laiks
rasa
augsti / zemi mākoņi
gubu / spalvu / lietus mākoņi
sausums

Izteicieni:

Kāds šodien ir laiks?
Kāds ir jūsu mīļākais gadalaiks?
Kāpēc? Kādēļ?
Laikapstākļi mainās / kļūst siltāks / aukstāks
Sāk / pārstāj līt
Gāzt kā ar spaiņiem.
Lec / riet / spīd saule
Saule „ar zobiem”
Esmu izmircis / izmirkusi
Man salst / man ir silti
Mani ir karsti
Neizturams / neciešams karstums
Kāds šodien ir vējš?

...

Pārējos skat. CS – LV – LT konversācijas vārdnīcā.

fukýř / poryv
bouře / vichr / smršť / vichřice

sníh / sněžit / chumelit
mráz / silný mráz / holomráz / zima
chumelenice / metelice
sněhová vločka
sněhový pokryv / ledová kůra
jinovatka / zjinovatělý
led / námraza
rampouch / závěj

obleva / plískanice / psí počasí
kluzký

slunce hřeje / sluneční paprsek
nestálé / proměnlivé počasí
sníh / led taje (tát)
tažní ptáci / hejno
zmrzlá zem

bouřka / .. / kroupy
hrom – hřmí / blesk – blýská
blýskavice / duha

horko / vedro / parno
dusno / horko k zalknutí
rosa
vysoké / nízké mraky
kupovité / kšticové / dešťové mraky
sucho

Jaké je dnes počasí?
Jaké je vaše nejoblíbenější roční období?
Proč?
Pocasí se mění / otepluje se / ochlazuje se
Začíná / přestává pršet
Lít jako z konve.
Vychází / zapadá / svítí slunce

Jsem promočený / promočená
Je mi zima / je mi teplo
Je mi vedro
Nesnesitelné horko
Jaký je dnes vítr?